

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Petrem Sedlákem ve věci

žalobce: **B. K.**, nar. X
státní příslušnost: X
t. č. pobytem X
zastoupen Mgr. Denisou Šmídovou, advokátkou
se sídlem Dominikánské nám. 187/5, Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky**
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 3. 2023, č. j. OAM-977/ZA-ZA11-ZA14-2022,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- IV. O odměně tlumočníka Mgr. Radomíra Beneše, bytem Boční 187, 664 71 Veverská Bítýška, bude rozhodnuto samostatným usnesením.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalovaný napadeným rozhodnutím neudělil žalobci (dále jako „žalobkyně“) mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“). Příběh žalobkyně dle žalovaného nesvědčí o tom, že by jí v zemi původu hrozilo pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu či vážná újma ve smyslu § 14a zákona o azylu.

II. Obsah žaloby

2. Žalobkyně považuje napadené rozhodnutí za nezákonné a má za to, že jeho vydáním došlo ke zkrácení jejích práv. Žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav, nedostatečně zhodnotil skutečnou situaci skupiny LGBT+ osob v zemi původu a bagatelizoval situaci žalobkyně. Obstaral si pouze dva podklady, přičemž druhý interpretuje tendenčně, a úplně opomněl zdroje pocházející např. od mezinárodních lidskoprávních organizací. Gruzie neposkytuje žádný právní rámec pro legální změnu pohlaví osob a žalovaným odkazovaný případ registrace změny pohlaví z roku 2021 měl kazuistickou povahu. Nemožnost dosáhnout na podkladě stávající legislativy změny pohlaví vytkl Gruzii Evropský soud pro lidská práva ve věci A.D. a ostatní proti Gruzii. Ze strany Gruzie však na předmětné rozhodnutí dosud nebylo nijak reagováno. Již tuto skutečnost, tedy pokračující praxi státních orgánů definovanou Evropským soudem pro lidská práva jako výrazně rozpornou s lidskými právy osob náležejících k sociální skupině žalobkyně, lze nepochybně označit za pronásledování, resp. minimálně absenci ochrany této sociální skupiny na legislativní úrovni.
3. Rovněž faktická situace LGBT+ osob v Gruzii je podstatná. Mezinárodní organizace se víceméně shodují, že situace se nezlepšila. Veřejný ochránce práv uvádí značný rozpor mezi legislativní situací týkající se zločinů z nenávisti a diskriminace a jejím uváděním do praxe, resp. skutečnou možností postihu relevantního protiprávního jednání. V této souvislosti je nutno zmínit především závažné zločiny z nenávisti, mezi něž se v posledním období řadí např. napadení pěti transgender žen a jejich pronajímatele ve společném obydlí, vražda náhodné ženské oběti v listopadu 2022 a další. K vyšetření a potrestání trestných činů, pokud se jich dopouští větší či organizovaná skupina lidí, dochází jen výjimečně. Z důvodu neschopnosti či neochoty pořádkových složek není ochrana LGBT+ osob v Gruzii dostatečně fakticky zajištěna a legislativa není aplikována tak, jak je obvyklé v západních zemích. Tradiční a patriarchálně zaměřená kultura země původu v kombinaci se značným vlivem pravoslavné církve a působením pravicově a nacionálně zaměřených skupin vede k rozšířené diskriminaci a nepřijetí LGBT+ osob v běžném životě. K odmítnutí LGBT+ osob dochází též v rodinách, na což žalobkyně poukazovala již v rámci pohovoru, kde projevila obavy, které se následně potvrdily jejím odmítnutím ze strany matky po zjištění genderové identity žalobkyně.
4. Je zjevné, že k uvědomování vlastní identity v této oblasti a zejména jejímu prezentování okolí dochází postupně s vývojem samotné osobnosti člověka a otázka coming outu může být (a zpravidla rovněž bývá) dlouhodobým a velmi obtížným procesem. Okolí žalobkyně si její příslušnosti k LGBT+ komunitě nebylo vědomo, což však neznamená, že by jí nehrozilo nebezpečí po jejím návratu, zvláště s ohledem na vliv léčby, tedy s postupem času zřetelnější fyzické projevy. Nadto žalobkyně byla v minulosti obětí sexuálního násilí. Za těchto okolností je nepochybně nutno na žalobkyni aplikovat veškerá relevantní kritéria

týkající se příslušníků skupiny LGBT+ osob s ohledem na možnosti udělení azylu či doplňkové ochrany, a to zejména s ohledem na konkrétní situaci transgender žen v zemi původu žadatele.

III. Vyjádření žalovaného

5. Žalovaný ve vyjádření zopakoval argumenty uvedené již v napadeném rozhodnutí. Na závěr zdůraznil, že gruzínská legislativa uznává změnu pohlaví a koncept tzv. opravdových transgender. Změna pohlaví v Gruzii je dostupná, nicméně není zahrnuta mezi nemoci, resp. operace kryté z veřejného zdravotního pojištění. Chirurgické zákroky jsou v Gruzii dostupné a funguje tam nejméně jedna klinika, která podobné zákroky v umožňuje. Z roku 2021 jsou známy minimálně dvě operace plastiky ženských pohlavních orgánů, nicméně trans osoby často volily operace v zahraničí. V případě diskriminace se mohou transgender osoby obrátit nejenom na efektivní pomoc instituce veřejného ochránce práv, ale v Gruzii také působí řada neziskových organizací věnujících se LGBT+ včetně advokacie a poskytování azylu, např. E. M., T., G. nebo W. Ani žalobkyni nyní doložené materiály nemohou změnit napadené rozhodnutí, které bylo vydáno v souladu se zákonem o azylu a správním řádem.

IV. Replika žalobkyně a její další vyjádření

6. Vyjádření žalovaného dle žalobkyně potvrzuje, že se se situací v zemi původu seznámil povrchně a nedostatečně porozuměl problematice transgender osob. Žalovaný opakuje, že v zemi původu žalobce existují možnosti pro „operaci změny pohlaví“ (s odkazem na existenci minimálně jedné kliniky, která tyto zákroky provádí, a zprávy o dvou takto provedených chirurgických zákrocích). Součástí tranzičního procesu je však rovněž několik měsíců až jednotlivých let trvající hormonální terapie, s tímto související odborná psychologická, sexuologická a endokrinologická péče, a následně rovněž celoživotní sledování pacientů za současné nezbytnosti pokračování v hormonální terapii. Zjednodušení těchto otázek na zákrok z oblasti plastické chirurgie zcela zjevně svědčí o nepochopení situace. Žalovaný se prakticky vůbec nezabýval možnostmi skutečného podstoupení tranzičního procesu v zemi původu žalobkyně v celém jeho komplexu a též případnou reálnou dostupností takové terapie. Situaci transgender osob ve společnosti, tedy jejich akceptací např. v pracovněprávních vztazích, dostupnosti bydlení a rovněž možnostmi vyhledat právní ochranu v případě potřeby se žalovaný jak v původním napadeném rozhodnutí, tak ve svém vyjádření nezabýval prakticky vůbec, a opomenul vyjádření samotných institucí o jejich omezených možnostech. Skutečné úrovni vymáhání práva a zajištění právní ochrany se žalovaný taktéž prakticky nevěnoval. Dále žalobkyně shrnula události spojené s Tbilisi Pride a uzavřela, že aplikace norem, které mají zabránit diskriminaci LGBT+ osob v zemi původu, je problematická a snaha pořádkových složek k ochraně této skupiny je omezená. Na závěr se žalobkyně ohradila vůči spekulaci žalovaného ohledně účelovosti podané žádosti.
7. Žalobkyně dále dne 8. 12. 2023 doplnila, že v září zahájila hormonální terapii, která probíhá uspokojivě s pozitivním vlivem na kvalitu jejího života. Uvedené je důležité pro posouzení věci, a to nejen s ohledem na to, že totožný druh hormonální léčby, kterou žalobkyně podstupuje (konkrétně blokátor testosteronu a estrogen, s čímž dále souvisí doplňující léčba zaměřená na posílení kostního systému), není v zemi původu běžně dostupný a z

medicínského hlediska je přitom značně rizikové jej přerušit, ale též vzhledem ke skutečnosti, že na žalobkyni započaly být účinky tranzičního procesu zcela zjevné. Vzhledem k situaci v zemi původu by byla žalobkyně ohrožena sociální stigmatizací a diskriminací s možností předsudečného násilí. Žalobkyně se nalézá v nové situaci a jsou tedy nepochybně dány podmínky pro opětovné a zásadně hlubší posouzení jeho situace z hlediska azylově relevantních důvodů.

V. Posouzení věci krajským soudem

8. Žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“) a je přípustná. Při jednání, které soud nařídil k projednání žaloby, setrvali oba účastníci na svých dosavadních procesních stanoviscích.
9. Žaloba *není důvodná*.
10. V této věci jde především o to, zda žalovaný dostatečně zjistil skutkový stav a dostatečně zhodnotil skutečnou situaci skupiny LGBT+ osob v zemi původu žalobkyně.
11. Ze správního spisu vyplývá, že pro posouzení žádosti žalovaný shromáždil jako podklad 1) Informaci MV ČR OAMP - Gruzie - Základní přehled o zemi ze dne 28. 11. 2022; 2) Informace MV ČR OAMP - Gruzie - Postavení transgender osob: Legislativní, zdravotní a socio-ekonomické aspekty ze dne 8. 12. 2022; a 3) Metodický dokument Skupiny pro podporu ženských iniciativ (WISG) - Právní uznání pohlaví v Gruzii ze dne 16. 12. 2022. Dalšími podklady pro vydání rozhodnutí byla samotná žádost o udělení mezinárodní ochrany a protokol o pohovoru. Žalobkyně byla s podklady seznámena dne 2. 1. 2023. Doplnění nenavrhl, avšak předložila žalovanému kopii evidenční karty do sexuologické poradny a kopii poukazu na vyšetření na endokrinologii a na psychologické vyšetření. V průběhu řízení doložila lékařskou zprávu vydanou sexuologickou ambulancí v Brně, v níž je uvedeno, že je od prosince v péči sexuologické ambulance s diagnózou „Transsexualismus typu male to female“ a že postupuje nutná vyšetření k zahájení hormonální léčby.
12. Jako důvod přicestování do České republiky žalobkyně při pohovoru uvedla, že je transgender a chce si změnit své pohlaví. Má příbuzné, kteří by s touto změnou nesouhlasili. V Gruzii nejsou netradiční orientace přijímány a nemůže být sama sebou. O situaci žalobkyně ví jen matka, která to přijala. Kvůli transgender postavení v zemi původu nikdy žádné problémy neměla, ale tam nemohla podstoupit změnu pohlaví, neboť tam nejsou dostupné potřebné léky. Ze strany státu změna možná je, ale lidé by ji nepřijali. Informace o problematice si zjišťovala na internetu, neboť o tom neměla s kým mluvit. Přestěhování na jiné místo v Gruzii by nepomohlo, neboť změna pohlaví je znát a lidé by se to mohli dozvědět. Problémy se státními orgány nebo bezpečnostními složkami ani problémy kvůli rase, národnosti, náboženství, příslušnosti k sociální skupině či politickému přesvědčení neměla. Chtěla by zůstat v České republice, podstoupit změnu pohlaví, studovat zde uměleckou školu a svobodně žít.
13. Při jednání provedl soud řadu listinných důkazů.
14. Žalobkyně při své účastnické výpovědi uvedla, že chce zůstat v České republice, aby zde mohla dokončit změnu pohlaví a svobodně žít. Vyjádřila obavu z napadení či zabití v případě, že by se vrátila do země původu. K dotazu soudu sdělila, že s matkou neměla

dobré vztahy, prožívala těžké období a nevěděla, co dělat, a proto si požádala o mezinárodní ochranu.

15. Zpráva mezinárodní nevládní organizace Human Rights Watch věnovaná událostem roku 2022 pod tématem „Sexuální orientace a genderová identita“ shrnuje, že LGBT lidé v Gruzii čelí obtěžování, diskriminaci a násilí. V květnu skupina asi 30 mužů napadla pět transgender žen v jejich domě v Tbilisi. Případ byl vyšetřován. V červenci udělil tbiliský městský soud pokutu třem lidem za razii v kancelářích Tbilisi Pride, viny za závažnější obvinění z pronásledování a násilí organizované skupiny byli obžalováni zproštěni. Celkem policie kvůli násilnostem zadržela 31 lidí. Soudy udělily tresty vězení 26 lidem za násilí proti novinářům, kteří o událostech informovali. Nepodařilo se jim však identifikovat a stíhat organizátory masového násilí. V prosinci 2021 Evropský soud pro lidská práva shledal, že v roce 2013 Gruzie porušila svobodu sdružování a zákazy nelidského a ponižujícího zacházení a diskriminace, když úřady nedokázaly ochránit pokojné demonstranty před homofobním a transfobním násilím.
16. Zpráva mezinárodní nevládní organizace ILGA EUROPE věnovaná přehledu situace LGBTI lidí v Gruzii v roce 2022 mimo jiné poukazuje na diskriminaci či nespočet proti LGBT+ prohlášení ze stran zástupců vlády, náboženských vůdců a krajně pravicových extremistů Alt-Info či Unie ortodoxních rodičů. Zmíněno je několik případů předsudečného násilí (obtěžování trans ženy, slovní napadání trans žen, homofobní napadení 17letého mladíka či zabití cisgender ženy v domnění, že se jedná o trans ženu). Rovněž je uvedeno zatčení čtyř lidí za spálení duhové vlajky a vlajky EU před litevskou ambasádou, odsouzení 20 krajně pravicových extremistů k šesti měsícům až pěti letům vězení za účast na útocích na Tbilisi Pride v roce 2021 a uložení pokuty třem lidem za útok na úřad Tbilisi Pride v roce 2021. Parlamentní shromáždění Rady Evropy, komisař Rady Evropy pro lidská práva a Výbor OSN pro lidská práva učinili výtky Gruzii ke zlepšení situace. Zhoršila se také bytová situace a při vyhledání státní podpory se LGBT+ lidé často setkávají s diskriminací. WISG uspořádala školení pro policii, státní zastupitelství, Státní agenturu péče a poskytovatele právních služeb o trestných činech z nenávisti proti LGBT+, diskriminaci a podpoře obětí. Studie WISG o společenských postojích k LGBT+ osobám zdůraznila, že společenská akceptace se pomalu zvyšuje, zejména mezi mládeží. Ministerstvo zdravotnictví začalo zřizovat pracovní skupinu, která má vyvinout lékařské protokoly a pokyny pro transspecifickou zdravotní péči.
17. Článek „Na gruzínském trhu práce není místo pro transgender lidi“ ze dne 31. 3. 2020 upozorňuje na to, že navzdory antidiskriminačnímu zákonu přijatému v roce 2014 čelí transgender lidé v Gruzii velkým překážkám na trhu práce, zejména proto, že vláda legálně neuznává jejich pohlaví. Jsou uvedeny dva příklady transgender osob.
18. Článek „Žijte, jak chcete, ale ujistěte se, že to ostatní lidé nevědí“ ze dne 8. 12. 2016 se zabývá tématem diskriminace a porušování práv LGBT+ osob na jižním Kavkaze. Upozorňuje na problém úzkého propojení státu a gruzínské pravoslavné církve, které vystupuje proti LGBT+ lidem. Dále popisuje události 17. 5. 2016 a na závěr zmiňuje novely gruzínského trestního zákoníku z roku 2012, které učinily ze zločinů motivovaných zaujatostí vůči sexuální orientaci oběti přítěžující faktor.
19. Zpráva „Policie zatkla jednu osobu kvůli pobodání transgender cizinky v Tbilisi“ ze dne 2. 11. 2021 pojednává o zatčení pachatele, který pobodal transgender cizinku a dalšího zaměstnance masážního salonu. Pachatel byl obviněn z úkladné vraždy.

20. Článek „Tři gruzínští trans muži vyhráli u Evropského soudu soudní spor o uznání pohlaví“ ze dne 2. 12. 2022 informuje o rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, který vyslovil, že *„gruzínská legislativa týkající se uznávání pohlaví je vágní a je zdrojem „svévolných rozhodnutí“, přičemž rozhodl ve prospěch tří gruzínských transgender mužů“*, a poukazuje na některé každodenní problémy transgender osob.
21. Zpráva Veřejného ochránce práv Gruzie z roku 2021 poskytuje kompletní přehled o postavení LGBT+ osob.
22. Zpráva Výboru pro rovnost a nediskriminaci Rady Evropy ze dne 10. 1. 2022 věnovaná údajnému porušování práv LGBTI lidí na jižním Kavkaze shrnuje, že *„Gruzie dosáhla pokroku v oblasti antidiskriminačních právních předpisů, zejména v oblasti sexuální orientace, genderové identity a genderového vyjádření“*, nicméně zároveň poukazuje na nedostatky právní úpravy (jako je neexistence legislativy uznávající změnu pohlaví transgender osob), nenávistné projevy politických a náboženských autorit, porušování svobody projevu, výhrůžky, absenci neutrální výuky ve školách o otázkách LGBT+ komunity a nutnost věnovat se boji proti beztrestnosti útoků proti LGBT osobám. Konkrétně se zpráva věnuje událostem spojeným s Tbilisi Pride Week nebo uvádí, že expert Organizace spojených národů obdržel hlášení o zneužívání a brutalitě policejní složky vůči LGBT osobám a upozornil na případy vydírání. Veřejná ochránkyně Gruzie a předseda Výboru pro lidská práva a integraci gruzínského parlamentu se domnívají, že se situace zlepšuje.
23. Článek z portálu novinky.cz zveřejněný HateFree Culture na facebookovém profilu dne 13. 7. informuje o napadení festivalu LGBT+ komunity dvěma tisícovkami radikálních odpůrců a cituje prezidentku země, podle které policie selhala v plnění svých povinností. Příspěvek z facebookového profilu L. F. U. ze dne X pojednává o solidaritě s Tbilisi Pride a událostech spojených s touto akcí a je k němu připojen související příspěvek z facebookového profilu Tbilisi Pride v anglickém jazyce.
24. Dále byl na jednání účastníkům poskytnut strojový překlad žalobkyní citovaného rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci A.D. and others v. Georgia z 1. 12. 2022, ve kterém Evropský soud pro lidská práva vytkl Gruzii porušení článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publ. pod č. 209/1992 Sb., dále jako „Úmluva“) tím, že legislativa nezakotvuje rychlý, transparentní a dostupný proces změny pohlaví pro transgender osoby, přičemž za hlavní problém označil to, že z právní úpravy není seznatelné, jaký režim v této otázce platí. Konkrétně národní legislativa umožňuje změnu pohlaví, ale již neuvádí, za jakých podmínek.
25. Rovněž byl účastníkům poskytnut strojový překlad zprávy Evropské komise ze dne 8. 11. 2023, na jejíž stranu 41 žalobkyně odkazuje ve vyjádření ze dne 8. 12. 2023. Vyplývá z ní, že LGBT+ osoby jsou jednou z nejvíce marginalizovaných skupin podrobených systémové homofobii a negativním společenským postojům. Chybí konkrétní nástroje k podpoře LGBT+ osob v otázce diskriminace založené na sexuální orientaci a genderové identitě. Vyšetřování trestných činů z nenávisti není rychlé a efektivní. Otázka změny pohlaví není regulována a proces je vymezen vágně, v čemž shledal Evropský soud pro lidská práva porušení čl. 8 Úmluvy.
26. V poslední řadě provedl soud důkaz žalobkyní předloženou lékařskou zprávou ze sexuologické ambulance ze dne 8. 12. 2023, ve které je uvedeno, že u žalobkyně byla zahájena

hormonální léčba a test reálného života vystupování v ženské roli, přičemž adaptace probíhá uspokojivě s pozitivním vlivem na zlepšení kvality jejího života.

27. Další dokazování soud neprováděl. Žalobkyně na provedení dalších důkazů netrvala a soud k němu neshledal důvod. Skutečnost, že situace LGBT+ osob v Gruzii není příznivá, vyplývá již z dostupných podkladů a v tomto směru by další dokazování bylo nadbytečné.
28. K námitkám žalobkyně soud uvádí následující.
29. Podle § 28 odst. 1 zákona o azylu se mezinárodní ochrana udělí ve formě azylu nebo doplňkové ochrany; shledá-li ministerstvo, že jsou naplněny důvody pro udělení azylu podle § 12, 13 nebo 14, udělí azyl přednostně. Podle odst. 2 citovaného ustanovení neshledá-li ministerstvo důvody k udělení ani jedné z forem mezinárodní ochrany, odůvodní své rozhodnutí ve vztahu k oběma formám mezinárodní ochrany.
30. Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, a) je-li pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.
31. Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
32. Podle § 14 a odst. 2 zákona o azylu se za vážnou újmu podle odst. 1 citovaného ustanovení považuje a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.
33. Soud předně připomíná, že smyslem řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany je posoudit všechna tvrzení žadatele vztahující se k důvodům, pro které se obává návratu do země původu, a aktuální situaci v zemi původu v kontextu tvrzených důvodů obav. Žádost o udělení mezinárodní ochrany je nutno posuzovat na základě skutečností, které žadatel uvede či které ve správním řízení jinak vyjdou najevo, a to z hlediska všech zákonných forem mezinárodní ochrany (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2011, č. j. 5 Azs 6/2010-107).
- Žalobkyně namítala, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav v zemi původu a bagatelizoval její situaci. Žalobkyně má za to, že její obava z pronásledování pro příslušnost k určité sociální skupině je důvodná. Namítá tedy, že je naplněn azylový důvod § 12 písm. b) zákona o azylu.
34. Žalovaný žalobkyni neudělil azyl podle § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť nedospěl k závěru, že by mohla ve své zemi původu pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu, a žalobkyně neuvedla žádnou

skutečnost, ze které by vyplývalo, že se stala terčem adresného zájmu gruzínských státních orgánů či jiných skupin, které by byly státními orgány podporovány.

35. V nyní posuzované věci ze zpráv o zemi původu (shromážděných žalovaným i doloženým žalobkyní v soudním řízení) plyne, že v Gruzii je ve společnosti významně zastoupen transfobní názorový proud ovlivněný mimo jiné konzervativní náboženskou pozicí společnosti. Tomu nasvědčují i zadokumentované útoky na příslušníky LGBT+ komunity a obtíže s realizací pochodů rovnosti a obdobných akcí zaměřených na problematiku práv sexuálních menšin. Soud se proto zabýval tím, zda žalobkyni jakožto transgender ženě v zemi původu hrozí pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice, a to ať už ze strany státních orgánů či ze strany soukromých osob.
36. Zohlednil u toho, že ze shromážděných podkladů rovněž plyne, že společenská akceptace se pomalu zvyšuje, WISG uspořádala školení pro policii, státní zastupitelství, Státní agenturu péče a poskytovatele právních služeb o trestných činech z nenávisti proti LGBT+ lidem, diskriminaci a podpoře obětí a Ministerstvo zdravotnictví začalo zřizovat pracovní skupinu, která má vyvinout lékařské protokoly a pokyny pro transspecifickou zdravotní péči (viz zpráva ILGA EUROPE). Dále že v roce 2012 byla přijata novela gruzínského trestního zákoníku, která učinila ze zločinů motivovaných zaujatostí vůči sexuální orientaci oběti přitěžující faktor (viz Metodický dokument WISG či článek „Žijte, jak chcete, ale ujistěte se, že to ostatní lidé nevědí“) či že byl přijat antidiskriminační zákon. Pokrok je zmíněn taktéž ve vztahu k genderové identitě a genderovému vyjádření obecně (viz zpráva Výboru pro rovnost a diskriminaci Rady Evropy) i ve vztahu ke gruzínské politice vůči zločinům z nenávisti a na základě sexuální orientace (viz Informace MV ČR - Postavení transgender osob), byť nadále chybí efektivita, rychlost a nestrannost vyšetřování.
37. Krajský soud nemá pochyb, že transgenderové osoby jsou v Gruzii vystaveny silným předsudkům podmíněným nábožensky a kulturně a negativním reakcím ze strany veřejnosti, které se z hlediska intenzity pohybují od nadávek přes veřejnou dehonestaci až po fyzické napadení. Z hlediska azylu jsou relevantní ty následky, jimž by byla žalobkyně v případě návratu do země původu vystavena s přiměřenou pravděpodobností. Přiměřená pravděpodobnost je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v obdobných případech nikoli ojedinělý. Neznaменá to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane, nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82).
38. Ze zpráv o zemi původu plyne, že žalobkyně bude s přiměřenou pravděpodobností v případě návratu do země původu vystavena z důvodu transsexualismu negativním reakcím typu posměšku, morálního odsouzení či případně drobnějších fyzických potyček s hrozbou lehčích poranění. Zprávy o zemi původu sice popisují případy napadení transgenderových osob s následky těžkých zranění či smrti, nejedná se však typově o následky, k nimž by dle soudu dostupných informací docházelo natolik často, že by s nimi musela žalobkyně počítat jako s běžným jevem. Ve vztahu k těmto následkům tak není splněna podmínka přiměřené pravděpodobnosti. Následky, které žalobkyni v případě návratu do země původu hrozí, lze považovat za opatření působící psychický nátlak, což je jedna z možných forem pronásledování.

39. Nejvyšší správní soud např. již v rozsudku ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006-52, uvedl, že legální pojem „psychického nátlaku“ je z hlediska vyžadované intenzity negativních reakcí okolí, aby jej bylo možno za takový považovat, nutno poměřovat dalšími v § 2 odst. 6 zákona o azylu výslovně uvedenými azylově relevantními hrozbami, a sice „ohrožením života nebo svobody“. Újma hrozící žadateli o azyl v důsledku opatření působících psychický nátlak jistě nemusí být obdobně závažná jako újmy spočívající v ohrožení života nebo svobody, musí však být s nimi aspoň typově srovnatelná. Nepostačí tedy, půjde-li o pouhou sérii ústrků, byť v jednotlivých případech i vcelku intenzivních, pokud tyto ústrky ve svém celku nedosáhnou takové intenzity a systematičnosti, že u dotčené osoby ve zcela zásadní míře snižují kvalitu prožívání a berou životní perspektivu a že v ní vyvolávají silný pocit celkové bezvýchodnosti a beznadějnosti její situace. Navíc intenzita uvedených ústrků musí být „objektivní“ v tom smyslu, že by jimi byly výše uvedené negativní životní pocity působeny zpravidla i u jiných jedinců nacházejících se ve státě původu žadatele v obdobné situaci. Krajský soud k tomu doplňuje, že definice pronásledování je obsažena v § 2 odst. 6 zákona o azylu, podle něhož je základní formou pronásledování závažné porušení lidských práv (nikoliv tedy ohrožení života nebo svobody). K interpretaci tohoto pojmu je třeba se uchýlit k čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice, jehož je § 2 odst. 4 zákona o azylu transpozicí. Podle něho se za pronásledování považuje vážné porušení základních lidských práv, zejména těch, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Úmluvy nelze odchýlit. Těmito právy jsou práva upravená v čl. 2, čl. 3, čl. 4 odst. 1 a čl. 7 Úmluvy, tedy právo na život, zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení, zákaz otroctví a nevolnictví a zákaz trestu bez zákona.
40. Soud v nyní posuzované věci ve shodě s výše citovaným rozsudkem Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že obtíže, jimž by přiměřeně pravděpodobně čelila žalobkyně v případě návratu do země původu, nedosahují intenzity psychického nátlaku srovnatelného se závažným porušením základních lidských práv. Jakkoliv mohou tyto projevy netolerance a nenávisti působit určitou psychickou újmu, neboť směřují k vyloučení žalobkyně ze sociálního prostředí, výjimečně mohou mít podobu i fyzického napadení s lehkým poraněním, nelze hovořit o tak negativním přijetí, že by žalobkyni mohlo objektivně vzít pocit životní perspektivy a představovat typově stejně intenzivní újmu jako vážné porušení základních lidských práv.
41. Dále je třeba zdůraznit, že i kdyby bylo možné zmíněný psychický nátlak, jemuž by byla žalobkyně v případě návratu do země původu vystavena, považovat za pronásledování ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu, byl by azylově relevantní pouze za předpokladu, že by byl přičitatelný státu. V tomto smyslu považuje soud za významné zdůraznit, že původcem žádného z aktů pronásledování, na které žalobkyně odkazovala, není státní orgán, nýbrž výlučně soukromé osoby. Z politického a legislativního vývoje v zemi původu nevyplývá, že by tam veřejná moc uvedený nátlak prováděla, organizovala, podporovala či jeho provádění schvalovala. Legislativní vývoj nasvědčuje spíše tomu, že veřejná moc posouvá své vnímání postavení transgender osob směrem ke standardům převažujícím v západních liberálních demokraciích.
42. Veřejné moci nelze přičítat, pokud obyvatelstvo státu či jeho významná část má o určité otázce „mravnostní povahy“ (tou je z pohledu ortodoxní společnosti i přípustnost transgenderové identity) takové mínění, že se z pohledu standardů západních liberálních demokracií jeví jako netolerantní. Co by však veřejné moci bylo nutno zásadně přičítat, je, pokud by obyvatelstvu nebránila tuto netoleranci projevoval, tj. např. pokud by příslušníky

homosexuálních minorit nebránila před zřetelným a bezprostředně hrozícím nebezpečím fyzického napadení, pokud by se nesnažila již proběhlá napadení, o nichž se dozvěděla, vyšetřovat a případně trestat a pokud by přiměřenými opatřeními nepředcházela projevům intolerance, či je dokonce přímo nebo nepřímou rozdmýchávala (§ 2 odst. 6 ve spojení s § 2 odst. 5 zákona o azylu; či již citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006-52).

43. Žalobkyně při pohovoru uvedla, že se státními orgány ani bezpečnostními složkami nikdy žádné problémy neměla. V žalobě odkazuje na několik případů a namítá neschopnost či neochotu pořádkových složek takovým zločinům zabránit či je následně postihnout.
44. Součástí zpráv o zemi původu jsou i informace o udělení pokut za razii v kancelářích Tbilisi Pride, zadržení lidí či udělení trestů vězení (viz zpráva Human Rights Watch), zatčení pachatelů (viz např. zpráva ILGA EUROPE) či obvinění z úkladné vraždy (viz článek „Policie zatkla jednu osobu kvůli pobodání transgender cizinky v Tbilisi“). Z podkladů tudíž rovněž plyne, že ačkoli bylo Gruzii v minulosti vytknuto nedostatečné zajištění ochrany účastníků Tbilisi Pride 2021 a nedostatečné vyšetřování a potrestání pachatelů (viz např. zpráva Evropské komise), pořádkové složky v zemi původu již nejsou vůči páchaným trestným činům tak laxní a naopak projevují snahu o zajištění bezpečnosti všech osob, přestože se např. vůči transgender osobám poskytujícím sexuální služby mezi policií objevovaly stereotypní přístupy (viz Informace MV ČR - Postavení transgender osob). Ostatně nižší efektivita policejního vyšetřování je obecnou slabinou policejního systému ochrany práv všech občanů před jakoukoliv trestnou činností. Dosažení efektivní ochrany zpravidla vyžaduje aktivní přístup oběti trestné činnosti a využívání všech procesních prostředků ve vztahu k policejním orgánům, což se dle zpráv o zemi původu jeví problematické, neboť tam panuje nedůvěra vůči policii (viz Informace MV ČR - Postavení transgender osob). Ze zpráv o zemi původu dále plyne, že policie poskytuje ochranu různým akcím zaměřeným na práva LGBT+ osob jako např. pochodům rovnosti. Ačkoliv ne vždy dokáže účinně zasáhnout, nelze dovodit, že by systémově odmítala poskytnout ochranu.
45. Soud tedy uzavírá, že trestněprávní jednání soukromých osob vůči příslušníkům sexuálních menšin obecně není ze strany státních orgánů systémově tolerováno, natož podporováno. Žalobkyně nedoložila, že by tomu v jejím případě bylo jinak. Jednání soukromých osob proto není přičitatelné státu, a nelze jej považovat za azylově relevantní pronásledování pro účely § 12 zákona o azylu.
46. Co se týče možnosti změny pohlaví, žalobkyně odkazuje mimo jiné na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci A.D. a ostatní proti Gruzii. Jak krajský soud uvedl výše, Evropský soud pro lidská práva v něm Gruzii vytkl nejasnost a vágnost právní úpravy změny pohlaví a shledal porušení čl. 8 Úmluvy. Existence významných překážek pro získání výhod spojených s právním uznáním genderu z důvodu absence legislativních definic stejně jako výslovné neupravení procesu právního uznání změny pohlaví vyplývá již z Metodického dokumentu WISG, který byl podkladem napadeného rozhodnutí. Krajský soud nikterak nezlehčuje situaci, ve které se žalobkyně nachází, a neopomíjí těžkosti spojené v zemi původu s problematikou záznamu o pohlaví v dokladech žalobkyně oproti jejímu vzhledu vč. nuceného coming-outu či obtíží s nalezením zaměstnání. Nicméně na tomto místě konstatuje, že právní úprava země původu, byť dle Evropského soudu pro lidská práva vágní a nejasná, neznemožňuje změnu pohlaví žalobkyně a z hlediska zákona o azylu nepředstavuje relevantní důvod, na základě kterého by měl být žalobkyni azyl udělen.

Žalobkyně při pohovoru sama uvedla, že změna pohlaví je ze strany státu možná. Ve správním řízení ani nyní v řízení před soudem neuvedla, proč by v jejím konkrétním případě tento proces, byť spojen s jistými obtížemi, neměl být možný.

47. Krajský soud ani nemá za to, že by si žalovaný obstaral nedostatek relevantních informací o zemi původu. Podklady doložené žalobkyní ve své podstatě rozvíjí podklady, které jsou již součástí spisu. Rozsah, v jakém žalovaný zjišťuje skutkový stav prostřednictvím informací o zemi původu, se primárně odvíjí od důvodů, které cizinec uvede při podání žádosti o mezinárodní ochranu. Obecně platí, že pokud žadatel neuvádí skutečnosti svědčící o tom, že došlo, nebo že by potenciálně mohlo dojít k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu § 12 nebo § 14a zákona o azylu, pak není třeba se situací v jeho zemi původu do detailu zabývat. Na druhou stranu v případě, že žadatel uvádí skutečnosti potenciálně podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu nebo doplňkové ochrany ve smyslu § 14a zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat s aktuálními a relevantními informacemi o zemi jeho původu (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63). Žalobkyně ve správním řízení uvedla, že chce podstoupit změnu pohlaví a že lidé v Gruzii by ji nepřijali, neboť je to proti jejich náboženství. Žalovaný shromáždil jak obecné informace o situaci v zemi původu, tak informace k postavení transgenderových osob. Dle krajského soudu tak splnil svou povinnost řádně zjistit skutkový stav. Chybou není ani to, že autorem některých těchto informací je on sám. Podstatné je, že podklady pro vydání rozhodnutí vychází z různých důvěryhodných zdrojů, jak vyžaduje čl. 10 odst. 3 písm. b) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany. Tyto zdroje dané podklady uvádí a žalobkyně je ostatně svými námitkami ani nespornuje. Naopak sama odkazuje na zprávu Veřejného ochránce práv Gruzie, která je taktéž zdrojem podkladů napadeného rozhodnutí.
48. Jak vyplývá z výše uvedeného, ani po doplnění dokazování v průběhu soudního řízení nelze dovodit, že by v případě žalobkyně byly splněny podmínky § 12 písm. b) zákona o azylu pro udělení azylu. Napadené rozhodnutí žalovaného tedy v tomto závěru plně obстоjí a žalobní námitka je nedůvodná.
49. Žalovanému nelze vyčítat ani způsob, jakým se zabýval dostupnými prostředky ochrany. Důkladné posouzení dostupnosti vnitřní ochrany je namístě teprve ve chvíli, pokud v řízení vyjde najevo, že žadateli reálně hrozí pronásledování (nebo vážná újma). V tomto případě tomu tak nebylo. Žalobkyně nadto neuvedla žádné skutečnosti, které by konkrétně v jejím případě bránily využití dostupných prostředků ochrany, na které odkázal žalovaný (viz s. 5 napadeného rozhodnutí).
50. Soud se dále zabýval tím, zda skutečnosti uvedené žalobkyní neodůvodňují udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu jakožto subsidiární formy mezinárodní ochrany. Ústředním pojmem institutu doplňkové ochrany je výše definovaná vážná újma. V případě žalobkyně přichází v úvahu typová vážná újma vymezená v § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, tedy případ, kdy by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, a to ve vztahu žalobkyní tvrzené nedostupnosti hormonální léčby v zemi původu.
51. Obecně totiž platí, že zdravotní stav žadatele o mezinárodní ochranu by výjimečně mohl být důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, pokud by její neudělení vedlo k porušení

čl. 3 Úmluvy. Do této kategorie spadají případy vážně nemocných osob, „u nichž se lze ze závažných důvodů domnívat, že v přijímající zemi by nedostatek vhodné péče či přístupu k ní představoval skutečné riziko, že se zdravotní stav nemocné osoby vážně, rychle a nevratně zhorší, a to by vedlo k intenzivnímu utrpení této osoby nebo k výraznému snížení předpokládané délky jejího života.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2022, č. j. 5 Azs 70/2020-103, body 47-51, resp. ze dne 20. 7. 2022, č. j. 10 Azs 42/2022-32, body 18 a násl. a další tam citovaná judikatura).

52. Mimo jiné s ohledem na závěry rozsudku Soudního dvora ze dne 18. 12. 2014, M'Bodj, C-542/13, ve kterém SDEU dospěl k závěru, že případy nenavrácení cizince do země původu z důvodu jeho vážné nemoci a neexistence adekvátní zdravotní péče v dané zemi původu nelze pod definici vážné újmy podřadit, pokud se nejedná o úmyslné odpirání léčby (a to ani v případech, ve kterých by navrácení odporovalo čl. 3 Úmluvy), je jediným možným řešením těchto případů v kontextu zákona o azylu použití § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. Tuto formu doplňkové ochrany Česká republika zavedla nad rámec a zároveň v rozporu s kvalifikační směrnicí. Nicméně k tomuto rozporu nemohou soudy přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 6. 2016, č. j. 5 Azs 50/2015-46). V těchto případech pak je na žadateli, aby předložil důkazy pro to, že by mu v zemi původu hrozila vážná újma, neboť by se mu tam nedostalo vhodné zdravotní péče odpovídající jeho vážnému zdravotnímu stavu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2020, č. j. 10 Azs 437/2019-83).

Soud si zároveň uvědomuje, že situace žalobkyně je specifická v tom, že v České republice podstupuje hormonální léčbu za účelem změny pohlaví. Cílem této léčby tedy primárně není zlepšení nepříznivého zdravotního stavu (jak tomu bylo ve výše citovaných případech), ale obecné zlepšení kvality života žalobkyně tak, aby jej mohla žít v souladu se svou genderovou identitou. Podle soudu by tak případná nemožnost pokračovat v této léčbě mohla vyvolávat spíše aktivaci mezinárodních závazků na poli čl. 8 Úmluvy, neboť právě ten zahrnuje právo jednotlivce na sebeurčení, z něhož možnost definovat svou genderovou identitu je jednou z nejzákladnějších náležitostí.

53. Bylo by proto jistě vhodnější, aby se žalovaný v napadeném rozhodnutí výslovně věnoval i posouzení toho, zda by případné vycestování žalobkyně do země původu nemohlo být v rozporu s mezinárodními závazky České republiky a zda tedy není dán důvod pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu.
54. V nyní projednávané věci však soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost. Žalobkyně v průběhu řízení o nemožnosti podstoupit změnu pohlaví a nedostupnosti léků mluvila pouze obecně a žalovaný se tak touto otázkou zabýval taktéž obecně. Nyní před soudem žalobkyně případné problémy spojené s hormonální léčbou v zemi původu uvádí až ve vyjádření ze dne 8. 12. 2023, rovněž obecně. Za zásadní považuje soud v tomto smyslu skutečnost, že správní spis obsahuje informace o zemi původu, které tvrzení žalobkyně vyvracejí. Přestože žalovaný se k tomu v napadeném rozhodnutí výslovně nevyjádřil, z Informace MV ČR - Postavení transgender osob vyplývá, že hormonální léčba v Gruzii dostupná je, pouze není hrazena z veřejného zdravotního pojištění a je finančně náročná. Vyplývá-li z obsahu spisu dostupnost hormonální léčby za účelem změny pohlaví, bylo na žalobkyni, aby případně prokázala, že tyto informace neodpovídají skutečnosti. Tvrzení žalobkyně, že přerušení započaté hormonální léčby by bylo z medicínského hlediska značně rizikové, však zůstalo nepodložené.

55. Nad rámec uvedeného k tomu krajský soud uvádí, že žalovaný na ústním jednání vyslovil svůj právní názor stran žalobkyní uváděné argumentace, a sice že se v otázce zahájení hormonální léčby a její dostupnosti jedná o takové skutečnosti, které odůvodňují podání nové žádosti o mezinárodní ochranu a jejich nové posouzení žalovaným. Svou argumentaci tak žalobkyně může uplatnit v nové žádosti o mezinárodní ochranu, rozhodne-li se tak učinit.

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

56. Soud posoudil žalobní námitky jako nedůvodné, a proto žalobu zamítl. Neúspěšná žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 15. 12. 2023

Petr Sedlák, v. r.
samosoudce